

Az Írószövetség üléséről
/Beszélgetés Grezsa Ferencsel/

K: Tanár úr, az Írószövetség legutóbbi közgyűlése rendhagyónak tekinthető azért is, mert ebben az esetben hiányosnak, belterjesnek mutatkozik a tájékoztatás. E helyzetben változtatni akarván kérdezzük Önt: először arról, mit tart a hallgatás okának?

V: Előzetes hír valóban nem jelent meg sem az ÉS-ben, ill. egyéb irodalmi lapokban, sem a napisajtóban. Az Írószövetség jelen gyűlése hirtelen és gyors szervezés eredménye, nem előzte meg hosszas előkészítést, mint az más esetben történni szokott. Ez lehet az oka az előzetes információközlés hiányának. Annak okát azonban, hogy miért ez az utólagos hallgatás, nem ismerem. Elképzelhető, hogy az Írószövetség és a kultúrpolitika képviselői között keletkezett ellentétben lehet meg a magyarázat.

K: Mi volt az eredeti téma ezen a közgyűlésen?

V: A szabályok szerint az Írószövetség öt évenként tart rendes közgyűlést, ezeken elsősorban az alapszabályok elfogadása, megvitatása, esetleges módosítása a téma, illetve - mint ebben az esetben is - a vezetőségválasztás. Egyébként az esedékes közgyűlések közötti időben, alkalomszerűen, taggyűlésekre is sor szokott kerülni, itt az időközben felmerült irodalmi problémákat tárgyalják meg. Jelen esetben - a módosított alapszabály értelmében - titkos szavazásra került sor. A jelölőbizottság kijelölt egy 71 tagú keretet megválasztásra. /A keret nagyságát a tagság jelenlegi létszámának arányában állapították meg./ Minden szavazó további egy nevet tehetett még hozzá, egészen a maximális százas határ eléréséig. A szavazáskor minden tag ebből a száz fős csoportból választotta ki a neki nem tetszőket, legkevesebb 29 főt. Végeredményképpen számos olyan tag hullott ki a vezetésből, aki eddig a kultúrpolitika elveit képviselte, így Asperján, Alföldi, Ürdögh Szilveszter, Boldizsár Iván, Juhász Ferenc.

K: Melyek voltak azok a kérdések, amelyek kialakították a közgyűlés tényleges tartalmát?

V: A választmány nevében Hubay Miklós tartott $1\frac{1}{2}$ órás beszámolót. Elvont, esszé-szerű, a reneszánsztól az újabb olasz irodalomig számos történelmi analógiát felsorakoztató, a mindennapokhoz kevésbé kötődő és inkább személyes, mintsem közös véleménynek tekinthető jelentés volt ez. Emiatt gyakorlatilag egyáltalán nem jelölt ki vitatémákat. Így aztán a további csatározásoknak nem volt medrük, mindenki mondta a magáét. Ezért a vita összefoglalására nem vállalkozom, ahogy más sem vállalkozna.

K: A választmány: legyen partner, mondja a politikai vezetés. Nem fog csalódni várakozásában?

V: Ez a jövő kérdése. A konszenzus dolga mindenesetre nehezebbé vált.

K: A társadalmi stabilitás megbillenése miatt?

V: Nem. Erre nem gondoltam. Nem voltak jelen azok, akik a politikát a maga konkrétságában általában képviselik, ezért nehéz lett volna ezt a változást érzékelni.

K: Konszenzus tehát nem jött létre?

V: Nem. Nem is volt meg rá a lehetőség. Tiborc sorolja a panaszait, s közben Bánk is mondja a magáét. Szimultán beszélgetés, szerkesztetlen közgyűlés volt ez a mostani. Sokszínű volt, több témát ölelt fel, de az összegzés elmaradt, a feladat kijelölése nem elég pregnáns.

K: Ezek szerint jelenleg nincs is célja az Írószövetségnek?

V: A szövetség elfogadott egy programot, ez a szocializmus fő kérdéseiben pozitívan foglal állást. Maga a program azonban egyelőre vázlatos, jelzésszerű, a részletessé tétel feladata az új választmányra marad, miként az Ördögh által előterjesztett reformterv megvalósítása is, mely szerint a vezetésben az elnökség taglétszámát csökkenteni kell a titkárság javára. Egészében azonban változtatni kell az eddigi koncepción. A politikai vezetés eddigi vélekedése szerint az Írószövetség egységét megbontotta egy írói csoportosulás, amely közeli kapcsolatot tartott fenn az ellenzékkel /engedély nélküli publikáció, memorandumok aláírása, stb./. Ezek többsége pedig - mint kiderült - hajlandó a dialógusra. A koncepció pedig eleddig

túlságosan is erre a csoportra koncentrált. Azonban valójában nem egy klikkről van szó, hanem a közvélemény változásáról. Nem aknamunkát kell kutatni, feltételezni, hanem a közvélemény változásának okát elemezni. Ezek az okok - szerintem - a következők: új, helyenként negatív társadalmi tapasztalatok, morális és értékrendbeli válság, súlyos gazdasági helyzet és a társadalmi, politikai struktúra reformjának esélye.

K: Van-e tömbösödés az Írószövetségben belül? Gondolok itt például a 84-es kijárat körüli írókra.

V: Igen is, nem is. Mészöly Miklós például konstruktív, de kevésbé értékelte hozzászólásában az irodalom és a politika egymás különbségeit figyelembe vevő, és azokhoz igazodó párbeszédére szólított fel. Ilyesfajta éles elkülönülésről, tömbösödésről tehát nincsen szó. A párttagíróknak az Írószövetséghez írott levele viszont, amit Alföldi Jenő olvasott fel, arra figyelmeztetett, hogy a választmánynak foglalkoznia kellene a szakmai kérdésekkel, valamint a tagok és az ellenzék kapcsolatával. Az ilyen vélekedésre reagálni kell...Biztosan nincs viszont életkorok szerinti elkülönülés. Az Írószövetség ugyanis elöregedett. Az átlagéletkor 55 év körül jár, a JAK és a szövetség közötti átmenet s így a folytonosság nem biztosított. De oka ennek az is, hogy mainapság a pályakezdés, az írói pályakezdés nehéz, sokkal nehezebb, mint más korokban volt.

K: Ha a vitát összefoglalni nem is lehet, azért hallhatnánk néhány érdekesebb véleményt?

V: Legalább 50 hozzászólás hangzott el, ezeknek még a típusai sem sorolhatók most el. De különösen érdekes volt pl. Fekete Gyuláé, aki a kulturális értékrend zavarait, elüzletiesedését, a szubkultúra erőteljes befolyását bírálta, illetve Konrád Györgyé, aki a közgyűlés sokféleségét, szemléleti pluralizmusát dicsérte - igen szellemesen.

K: Elhangzottak konkrét javaslatok, kezdeményezések is?

V: Nem. A hozzászólások inkább a figyelemfelkeltést szolgálták.

K: Esetleges lap alapítási tervek?

V: Volt szó a HITEL c. jövődőlapról, de megállapodás nem született.

K: Végezetül: szóba került-e a TISZATAJ ügye?

V: Egyesek szerint az eljárás igazolható. Mások szerint a felelősségre vonás elhibázott és túlzott mértékű. Az Írószövetség egészének vélekedése ez utóbbihoz áll közel, vagyis a kialakult súlyos helyzet felesleges mértékű, helyesebben mértéktelenségű.

Én magam is sajnálom a történeteket. Nemcsak a szerkesztők vesztettek, de az írók, sőt az olvasók is. Aránytalan a felelősségre vonás; fenyegeti a lap létét. Sőt, már nem is fenyegeti...

K: Köszönjük a beszélgetést.

A beszélgetést készítették:

Szántó István

Szilasi László